

Babalık Rolü Algısı İle Babanın Katılımı Arasındaki İlişkilerin Baba-Çocuk Oyununa Yansımaları

Reflections Of The Relationship Between Perception Of Paternal Role And Father's Involvement On Father-Child Play

Gülçin Karadeniz*, Beyda Nur Kaya**

Öne Çıkanlar

- Babalık rolü algısı arttıkça temel bakım, ilgi-yakınlık ve keyfi meşguliyet puanlarında düşüş belirlenmiştir.
- Babalık rolü algısının, babaların çocuklarıyla oynadıkları oyun türleri ve kullandıkları oyun materyallerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
- Baba katılımının da çocuklarla oynanan oyun türleri ve kullanılan materyaller açısından değişiklik gösterdiği bulunmuştur.

Öz: Bu çalışmada babalık rolü algısı ile baba katılımı arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Ayrıca bu süreçlerin baba-çocuk oyunlarına ve kullanılan oyun materyallerine nasıl yansıdığı da değerlendirilmiştir. Araştırma, İstanbul'da yaşayan ve 7-10 yaşında çocukları olan babalardan (N= 150) oluşmaktadır. Çalışmada, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ), Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve babaların çocuklarıyla oynadıkları oyunlara ve oyunlarında kullandıkları materyallere dair açık uçlu sorular kullanılmıştır. Çalışmada babalık rolü algısı arttıkça babanın temel bakım vermeye katılımında düşüş olduğu, baba çocuk arasındaki keyfi meşguliyetin azaldığı ve babanın çocuğuna ilgi ve yakınlığının azaldığı belirlenmiştir. Buna göre BRAÖ ve BAKÖ'nün alt grupları olan Keyfi Meşguliyet ($r=-,34$; $p<.01$), İlgi ve Yakınlık ($r=-,45$; $p<.01$), Temel Bakım ($r=-,36$; $p<.01$) arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Babalık rol algısının babaların çocukları ile oynadıkları oyunlara ($p<.05$) ve oynarken tercih ettikleri oyun materyallerine ($p<.001$) göre de farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Günümüzde yeni baba tanımı ile babalık rol algısına dair saptamalar yapılsa da kültürel bağlamın babalık rol algısını şekillendirmeye devam ettiği düşünülmektedir. Babalar, çocuklarıyla oyun oynayarak onların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, babaların oyun oynamaya teşvik edilmesi ve sosyal politikalar geliştirilerek desteklenmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babalık Rolü Algısı, Baba Katılımı, Oyun, Baba-Çocuk İlişkisi, Baba-Çocuk Oyunu, Oyun Etkileşimi

* Doktor Öğretim Üyesi. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, gkaradeniz@29mayis.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3315-8635.

** Lisans Öğrencisi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, kayabn19@29mayis.edu.tr, ORCID: 0009-0004-3229-627X.

Highlights:

- In this study, it was determined that as the perception of the fatherhood role increased, scores related to basic care, emotional closeness and leisure involvement decreased.
 - The perception of the fatherhood role was found to vary depending on the types of games fathers played with their children and the materials used during play.
 - It was revealed that paternal involvement also differed according to the types of games played and the play materials used with children.
-

Abstract: In this study, the relationship between fathers' role perception and paternal involvement is examined. Additionally, how these processes are reflected in father-child play and the materials used during play is evaluated. The study consists of fathers (N= 150) with children aged 7-10 years living in Istanbul. In the study, Informed Consent Form, Demographic Information Form, Fathering Role Perception Scale (Babalık Rolü Algısı Ölçeği, BRAÖ), Father Involvement Scale (Baba Katılım Ölçeği, BAKÖ) and open-ended questions about the games fathers play with their children and the materials they use in their games are used. In the study, it is determined that as the perception of fatherhood role increases, the father's participation in basic caregiving decreases, the arbitrary preoccupation between father and child decreases, and the father's interest and closeness to his child decreases. A negative correlation is found between the subdimensions of BRAÖ and BAKÖ, namely Arbitrary Engagement ($r = -.34, p < .01$), Interest and Affection ($r = -.45, p < .01$), and Basic Care ($r = -.36, p < .01$). It is also found that the perception of fatherhood role differs according to the games that fathers play with their children ($p < .05$) and the play materials ($p < .001$) they prefer while playing. Although determinations have been made about the perception of fatherhood role with the new definition of father today, it is thought that the cultural context continues to shape the perception of fatherhood role. Fathers contribute to their children's development by playing games with them. Therefore, it is recommended that fathers be encouraged to play and supported through social policies.

Keywords: Father Role Perception, Father Involvement, Play, Father-Child Play, Father-Child Relationship, Play Interaction.

Summary

The aim of this study is to associate fathers' perception of the fatherhood role with father involvement and to examine its reflections on their children's play. Studies on the perception of the fatherhood role in the literature have investigated this role perception with references to the environment, norms, and individual characteristics of the father (Aksoy & Tatlı, 2019; Genosoni & Tallandini, 2009). Father involvement is included in the literature as an indispensable element for child development (Akduman & Türkoğlu, 2015; Flouri, 2007; Paquette, 2004). As can be seen in father-child research, the father is aware of the financial and educational needs of the child, but emotional closeness that can be met through play is also important for the child (Hofferth, Pleck, Stueve, Bianchi, & Sayer, 2002; Karadeniz & Çakmakçı, 2021). In addition to the studies in the

literature, this study examines the variables between the perception of the fatherhood role and fathers' active involvement in the relationship with their children. This study aims to explore potential variations in the dimensions of the father-child relationship and the types of games fathers engaged in with their children.

The sample of the study consists of fathers (N = 150) with children aged 7-10 years living in Istanbul. The questions are delivered to the participants through an online link via the snowball sampling method. The Informed Consent Form, Demographic Information Form, Fathering Role Perception Scale (Babalık Rolü Algısı Ölçeği, BRAÖ) (Kuzucu, 1999), and Father Involvement Scale (Baba Katılım Ölçeği, BAKÖ) (Sımsıkı & Şendil, 2014) are used in the study. Open-ended questions are asked about the games fathers played with their children and the materials they use in their games.

In the present study, it is revealed that as the participants' perception of the fatherhood role increases, their involvement in providing basic care between father and child decreases. In addition, it is determined that the father's arbitrary preoccupation with the child decreases. Similarly, as the perception of the fatherhood role increases, the father's interest and closeness scores to his child also decreases. Significant differences are also found between the perception of the fatherhood role and the games and play materials that fathers play with their children.

The findings of this study are important in terms of determining the effects of cultural and traditional contexts on the fathering role in addition to today's "new father" concept. Promoting the image of a father who actively participates in his relationship with his child is necessary for the development of the child. From this point of view, the current study is expected to contribute to the development of programs and policies that will encourage fathers to take a more active role in their children's lives by providing important information about the relationship between the perception of the fatherhood role and father involvement. Moreover, mothers should encourage fathers to actively participate in child-rearing responsibilities and create an egalitarian environment within the family. The findings from this study may be useful for improving fathers' active involvement in their relationship with their children and related policies.

Giriş

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları erken dönemden itibaren çocuğun gelişimi için önemlidir. Aile dinamikleri ve çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmalarda babaların aktif katılımının önemi giderek artan bir şekilde vurgulanmaktadır (Allen ve Daly, 2002). Babaların çocuklarının hayatında aktif rol almaları, hem çocukların bilişsel (Sethna vd., 2017), sosyal (Leidy vd., 2013) ve duygusal (Cabrera vd., 2010) gelişimlerini hem de aile içi ilişkilerin güçlenmesini

(Lamb ve Lewis, 2013) desteklemektedir. Babalar, çocuklara rol model olma, rehberlik etme ve onlara dünya hakkında bilgi verme gibi önemli roller üstlenmektedirler (Cano vd., 2019). Özellikle, babalık rolü algısı bireyin baba olma deneyiminde bu role ilişkin sorumluluklarını, bu süreçteki kişisel süreçlerine dair algılarını ve tepkilerini kapsayan bir kavram olarak vurgulamaktadır (Genosoni ve Tallandini, 2009; Gürkan, 2021). Babalık rolü algısı, bir babanın kendi rolünü nasıl tanımladığı ve bu rolü nasıl yerine getirmesi gerektiği hakkındaki inançları, tutumları ve duygularını kapsamaktadır (Puhlman ve Pasley, 2016). Babalık rolünün hamilelik süreciyle başladığı öne sürülmektedir (Telli ve Özkan, 2016). Buna ek olarak babalık rolü babanın kendilik algısına göre şekillenmektedir (Aksoy ve Tatlı, 2019). Bebeğin doğumundan itibaren devam eden üç yıllık süreçte kendilik algısı ile birleşerek bir babalık kimliği meydana gelmektedir (Höfner vd., 2011). Babalık rolü algısı, babanın kendi babasıyla olan ilişkisi, kültürel değerler, toplumsal beklentiler ve kişisel deneyimler gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir (Şenol ve Erdem, 2018). Mevcut kültürel normlara göre babalar, daha çok ekonomik geçimi sağlayan, çocuğu disiplin etmekten sorumlu bir oyun arkadaşı olarak annelerden ayrılmaktadır (Kuzucu, 1999). Babalık rollerini daha geniş ve çok yönlü olarak algılayan babaların çocuklarına daha fazla zaman ayırdıkları, bakım ve disiplin gibi görevlerde daha fazla yer aldıkları ve çocuklarının eğitim ve sosyal gelişimlerine daha fazla katıldıkları saptanmıştır (Brywa vd., 2022). Aile içi ilişkilerin genel kalitesi, babaların aktif katılımının etkisini de etkilemektedir (Galovan vd., 2013). Destekleyici ve sevgi dolu bir aile ortamında, babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdiği ve onlarla daha fazla katıldığı vurgulanmaktadır. Baba katılımının aktif olduğu ve rolünün belirginleştiği ilişkilerde güçlü bir figür olarak algılanır (Flouri, 2003). Alanyazın incelendiğinde gelir seviyesi, eğitim ve istihdam gibi sosyoekonomik faktörlerin babaların aktif katılımını etkilediğine dikkat çekilmektedir (Kırağ ve Çakır, 2019; Kuruçırak, 2010; Mercan ve Şahin, 2017; Telli ve Özkan, 2016).

Baba figürü çocukların birden fazla bağlamda iyi oluş hallerine katkı sağlamaktadır (Day ve Lamb, 2004). Babanın çocukla olan ilişkisindeki katılımının önemi, babalık rolünün tanımlanması ve babalık rolü üzerindeki algıların incelenmesini gerekli kılmaktadır (Taşkın, 2011). Babanın katılımı kavramsal olarak babanın çocuğunun hayatındaki yerini, çocukla arasında olan bağı ve ilişkiye içtenlikle dahil olmasını ifade etmektedir (Güder ve Ata, 2018; Trivedi ve Bose, 2016).

Kendini iyi bir baba olarak gören ve babalık becerilerine güvenen ebeveynler, çocuklarına daha fazla zaman ayırmaya ve onlarla daha fazla etkinlik yapmaya isteklidirler. Paquette ve diğerleri (2012) babalık rolünü sadece disiplin ve geçim sağlama olarak değil, aynı zamanda sevgi ve ilgi gösterme, bakım verme ve oyun oynama gibi unsurları da içeren bir rol olarak algılayan

babaların, çocuklarına daha fazla temas etme eğiliminde olduklarına dikkat çekmektedirler. Bu rol algısını ve katılımı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Özellikle babanın kendine duyduğu yeterlilik inancının bu durumu şekillendirdiğine vurgu yapılmaktadır (Dickson, 2008). Aynı zamanda babaların algıladıkları sosyal desteğin önemi işaret edilmektedir (Bouchard ve Lee, 2008). Eş, aile ve arkadaşlardan aldığı destek, babanın babalık rolüne daha fazla katılmasını sağlamaktadır.

Güncel baba-çocuk araştırmaları, babaların çocuklarına ait finansal ve eğitimsel ihtiyaçlarını üstlenerek katılım gösterdiklerini ancak oyun aracılığıyla sağlanabilecek duygusal yakınlığın çocuk için daha önemli olduğunu vurgulamaktadır (Hofferth, Pleck, Stueve, Bianchi, ve Sayer, 2002; Karadeniz ve Çakmakçı, 2021).

Zaman içerisinde kadınların eğitim ve kariyer bağlamında kamusal alana katılımının artmasına bağlı olarak değişen roller ve geleneksel normlar babanın oyuna katılımını şekillendirmektedir (Galadia ve Kapadia, 2014). Oyun, baba ve çocuk arasında etkileşimi güçlendirmekte ve bu durum çocuğun sosyal becerilerini geliştirmektedir (Akduman ve Türkoğlu, 2015). Flouri'nin (2002) konuyla ilgili yapmış olduğu çalışmasında baba katılımının fazla olduğu ebeveyn çocuk ilişkilerinde, çocuğun saldırgan davranışlarında düşüş gözlenirken prososyal davranışlar gösterme eğilimlerinin arttığı saptanmıştır. Babaların sağladığı güvenli bağın, çocukların yeni deneyimlere daha açık olmalarını ve ilişkilerde daha cesur olmalarını sağladığı düşünülmektedir (Paquette, 2004).

Çocuğun en önemli işi ve öğrenme ortamı olan oyunun eşlikçisi olarak babalar büyük önem taşımaktadır. Babaların yoğun çalışma koşulları, evde daha az bulunmaları nedeniyle çocuklarının oyunlarına ve süreçlerine katılımlarının sınırlı olduğu bulgulansa da durum kapanma dönemini içeren koronavirüs pandemisinde de değişmemiştir (Karadeniz ve Çakmakçı, 2021) Kapanma döneminde de babalar evde olmalarına rağmen yine çocuklarının oyunlarına istedik katılım sağlamadıkları saptanmıştır. Bu bulgular baba katılımının babalık rolü algısı ile ilişkilerinin ele alınmasının önemli olacağını düşündürmüştür.

Çalışmanın amacı, babalık rolü algısı ile babanın katılımı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Baba çocuk etkileşimlerin merkezinde yer alan oyunun ise bu ilişkilere bağlı bir farklılaşma yaratıp yaratmadığı merak konusu olmuştur. Bu bağlamda araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

- Babalık rol algısı arttıkça babanın çocuğuna temel bakım vermeye katılımı artmakta mıdır?
- Babalık rol algısı arttıkça babanın çocuğuna ilgi ve yakınlığı artmakta mıdır?

- Babalık rol algısı arttıkça babanın çocuğu ile geçirdiği vakit daha keyifli bir meşguliyete dönüşmekte midir?
- Babalık rol algısı babaların çocukları ile oynadıkları oyunlara göre bir farklılaşma göstermekte midir?
- Babalık rol algısı babaların çocukları ile oynadıkları oyun materyaline göre bir farklılaşma göstermekte midir?
- Babanın katılımı çocukları ile oynadıkları oyunlara göre bir farklılaşma göstermekte midir?
- Babanın katılımı çocukları ile oynadıkları oyun materyaline göre bir farklılaşma göstermekte midir?
- Babalık rol algısı çocuğun cinsiyetine göre bir farklılaşma göstermekte midir?
- Babanın katılımı çocuğun cinsiyetine göre bir farklılaşma göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmaya İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun izni alınarak başlanmıştır (Karar No: 2024/02-03). Çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak oluşturulmuş ve katılımcılara kartopu yöntemiyle ulaşılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemi, İstanbul'da yaşayan ve 7-10 yaşında çocukları olan babalardan (N=150) oluşmaktadır. Katılımcılara sorular, kartopu yöntemiyle iletilen çevrimiçi bir link bağlantısı aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcı grubunda yer alan babalar ve babaların bu araştırmaya dahil ettikleri çocuklarına ait demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Demografik Bilgiler

Değişkenler		n=150	%
Mezun Oldukları Okul	İlkokul/İlköğretim/Ortaokul	12	8
	Lise ve Dengi Okul	60	40
	Lisans	71	47,3
	Yüksek Lisans	6	4
	Doktora	1	0,7
Ekonomik Durum	Çok iyi	6	4
	İyi	85	56,7

	Orta	56	37,3
	Düşük	3	2
Baba Çalışma Süresi	Tam Zamanlı	135	92,5
	Yarı Zamanlı	6	4,1
	Evden Çalışan	1	0,7
	Çalışmayan	3	2,1
	Diğer	1	0,7
Dahil Edilen Çocuğun Yaşı	7	45	30
	8	39	26
	9	43	28,7
	10	23	15,3
Çocuğun Yaş Ort: 8.29			
Babanın Yaş Ort: 39,9	Yaş Aralığı 29-63	Evlilik Yılı Ort: 9,85	
Babanın Günlük Çalışma Saati Ort: 9,34	Babanın Haftalık Çalışma Saati Ort: 52,65		

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) (Kuzucu, 1999), Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) (Sımsıkı ve Şendil, 2014) kullanılmıştır. Babaların çocuklarıyla oynadıkları oyunlara ve oyunlarında kullandıkları materyallere dair açık uçlu sorular sorulmuştur.

Demografik Bilgi Formu

Alan yazının incelenmesi ve uzman görüşlerinin alınması ile oluşturulan Demografik Bilgi Formu'nda babaların demografik yapıları hakkında bilgi almaya yönelik 11 soru bulunmaktadır.

Baba Katılım Ölçeği

Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından uyarlanan ve geliştirilen Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) üç boyut ve toplam 37 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin, Croanbach alfa güvenilirlik katsayıları ise şöyledir: Keyfi Meşguliyet boyutu .89; Temel Bakım boyutu .83; İlgi ve Yakınlık Boyutu .85 ve toplam puan üzerinden .92'dir. Bu çalışmada ise saptanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı toplam puan üzerinden .91'dir, Keyfi Meşguliyet alt boyutu için .89, İlgi ve Yakınlık .80, Temel Bakım alt boyutu için .82'dir.

Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)

Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen Babalık Rolü Algı Ölçeği 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte babalık rolü algısını ölçmek üzere geliştirilen 14’ü olumlu, 11’i olumsuz olmak üzere 25 ifade bulunmaktadır. Ölçeğin toplam puanı olumlu ve olumsuz maddelerin belirtilen puanlarının toplanmasından oluşmaktadır. Bu ölçek, babaların babalık rolüne ilişkin tutumlarını, inançlarını ve değerlerini değerlendirerek rollerini ne kadar benimsediklerini ve bu role ne kadar önem verdiklerini belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bu ölçekten alınan yüksek puanlar babaların kendilerini rollerine uygun gördüğünü, bu role değer verdiklerini ve bu rolü başarılı şekilde yerine getirdiklerini yansıtmaktadır. BRAÖ’nün Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .75 olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada ise, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .82 bulunmuştur.

Bulgular

Babaların erkek çocuklarıyla en sık %42,7 (n=32) “bilgisayar oyunları” oynadıkları, %1,3 (n=1) ile en az “kartlarla obje bulma”, “hangi elimde”, “yapboz”, “yaratıcı drama” oynadıkları saptanmıştır. Kız çocukları ile en sık oynadıkları oyun %44 (n=33) “evcilik”, en az oynadıkları oyun ise “körebe”, “saklambaç” ve “yaratıcı drama”dır %1,3 (n=1) (Tablo 3).

Tablo 2.
Ölçeklere Ait Tanımlayıcı Bilgiler

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Sapma
BRAÖ ¹ Toplam	150	67,00	125,00	102,80	11,43
BAKÖ ² Toplam	150	39,00	130,00	80,24	21,15
BAKÖ Keyfi Meşguliyet	150	18,00	69,00	40,53	12,46
BAKÖ İlgiye Yakınlık	150	12,00	34,00	17,29	5,37
BAKÖ Temel Bakım	150	8,00	40,00	22,42	7,20

Babaların erkek çocukları ile oyun oynarken en sık kullandıkları oyun materyalleri ise %26,7 (n=20) ile “kutu oyunları”, en az kullandıkları oyun materyali ise %1,3 ile (n=1) ise “oyun hamuru”, “top”, “silah”tır. Kız çocukları ile oynarken en sık kullandıkları oyun materyali %48 (n=36) ile “evcilik oyuncakları” iken, en az sıklıkla kullandıkları oyun materyali %6,7 (n=5) ile “bisiklet”tir (Tablo 3).

¹ BRAÖ: Babalık Rolü Algısı Ölçeği

² BAKÖ: Baba Katılımı Ölçeği

Tablo 3.**Babaların Çocukları İle En Sık Oynadıkları Oyunlar ve Oyun Oynarken Kullandıkları Oyun Materyalleri**

Çocuğun Cinsiyeti	Değişken	n	%			
	Kullanılan					
	n					
Kız	Materyal	Lego	6	8		
		Evcilik Oyuncakları	36	48		
		Oyun Hamuru	10	13,3		
		Kutu Oyunları	7	9,3		
		Bisiklet	5	6,7		
		Bilgisayar	11	14,7		
		Toplam	75	100		
		Erkek	Materyal	Eğitici Kitap	5	6,7
				Bilgisayar	2	2,7
				Lego	10	13,3
Araba	10			13,3		
Satranç	9			12		
Oyun Hamuru	1			1,3		
Top	1			1,3		
Kutu Oyunları	20			26,7		
Karakter Oyuncakları	11			14,7		
Bisiklet	3			4		
Silah	1	1,3				
Diğer Materyaller	2	2,7				
Toplam	75	100				
	Kullanılan					
	n Oyun					
Kız	Materyal	Lego Yapmak	6	8		
		Evcilik	33	44		
		Rol Oyunları	2	2,7		
		Körebe	1	1,3		
		Saklambaç	1	1,3		
		Yapboz	12	16		
		Top	9	12		
		Bilgisayar	11	14,7		
		Toplam	75	100		
		Erkek	Materyal	Yaratıcı Drama	1	1,3
Lego Yapmak	9			12		
Körebe	2			2,7		
Araba Oyunu	2			2,6		
Saklambaç	15			20		
Yapboz	1			1,3		
"Hangi Elimde?"	1			1,3		
"Nesi Var?"	2			2,7		
Kartlarla Obje Bulmaca	1			1,3		
Top	3			4		
"Evet/Hayır"	2	2,7				
El Kızartmaca	2	2,7				
Minderle Ada Yapma	2	2,7				
Bilgisayar	32	42,7				
Toplam	75	100				

BRAÖ ile BAKÖ ve alt grupları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizleri sonucunda ölçeklerin tamamında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < .01$). BRAÖ ve BAKÖ Keyfi Meşguliyet alt grubu ($r = -.34$; $p < .01$), BRAÖ ve BAKÖ İlgi ve

Yakınlık alt grubu ($r=-,45$; $p<.01$), BRAÖ ve BAKÖ Temel Bakım ($r=-,36$; $p<.01$), BRAÖ ve BAKÖ toplam puan ($r=-,44$; $p<.01$) arasındaki negatif yönde korelasyon bulunmuştur. BAKÖ Keyfi Meşguliyet puanının ise BAKÖ İlgi ve Yakınlık ($r=,47$; $p<.01$), BAKÖ Temel Bakım ($r=,67$; $p<.01$) ve BAKÖ toplam puanları ($r=,93$; $p<.01$) ile arasındaki korelasyon analizleri sonucunda pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. BAKÖ İlgi ve Yakınlık alt boyutunda BAKÖ Temel Bakım ($r=,38$; $p<.01$) ve BAKÖ toplam puan ($r=,66$; $p<.01$) arasında pozitif yönde bir korelasyon belirlenmiştir. BAKÖ Temel Bakım ve BAKÖ toplam puan arasında pozitif bir korelasyon saptanmıştır ($r=,83$; $p<.01$) (Tablo 4).

Tablo 4.

BRAÖ ile BAKÖ ve Alt Gruplarına İlişkin Korelasyon Sonuçları

	BRAÖ Toplam Puan	BAKÖ Keyfi Meşguliyet	BAKÖ İlgi ve Yakınlık	BAKÖ Temel Bakım	BAKÖ Toplam Puan
BRAÖ Toplam Puan	-				
BAKÖ Keyfi Meşguliyet	-,34**	-			
BAKÖ İlgi ve Yakınlık	-,45**	,47**	-		
BAKÖ Temel Bakım	-,36**	,67**	,38**	-	
BAKÖ Toplam Puan	-,44**	,93**	,66**	,83**	-

BRAÖ'nin babaların çocukları ile oynadıkları oyunlara göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p<.05$). Analiz sonuçlarına göre, çocukları ile “bilgisayarla oynanan oyunları” oynamayı tercih eden babaların ($\bar{x}=92,02$) BRAÖ toplam puanı, “rol oyunları” oynayan babaların ($\bar{x}=59,35$) BRAÖ toplam puanından daha yüksektir (Tablo 5). Babaların çocuklarıyla oynadıkları oyunlar alan yazında belirtildiği şekilde gruplanmıştır (Cengiz, 1998; Similansky, 1968).

Tablo 5.

BRAÖ ve Babaların Çocukları İle Oynadıkları Oyun Gruplarına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Oyunlar	N	\bar{x}	x^2	df	P
BRAÖ Toplam	Kurallı Masa Oyunları	21	73,62	12,94	4	0,012
	Hareketli Oyun	31	68,21			
	Rol Oyunlar	37	59,35			
	Yaratıcı Oyunlar	18	83,97			
	Bilgisayarla Oynanan Oyunlar	43	92,02			

BAKÖ ve BAKÖ alt gruplarının babaların çocukları ile oynadıkları oyunlara göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal- Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p<.05$). BAKÖ toplam puan boyutunda en düşük ortalama

($\bar{x}=34,14$) ile “bilgisayar ile oynanan oyunlar) iken en yüksek ortalama “rol oyunları”dır ($\bar{x}=113,99$). Diğer yandan, BAKÖ Keyfi Meşguliyet boyutunda “rol oyunu” oynayan babalar en yüksek puana ($\bar{x}=112,97$); “bilgisayarla oynanan oyunlar”da en düşük puana ($\bar{x}=37,13$) sahiptir. İlgi ve Yakınlık alt boyutunda “Kurallı Masa Oyunları” oynayanlar en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=100,9$); “bilgisayarla oynanan oyunlar” oynayanlar en düşük ortalamaya ($\bar{x}=50,19$) sahiptir. Temel Bakım alt boyutunda en yüksek ortalama puan ($\bar{x}=107,22$) “rol oyunları”, en düşük ortalama ($\bar{x}=42,43$) ile “bilgisayar ile oynanan oyunlar”dır (Tablo 6).

Tablo 6.

BAKÖ ve Babaların Çocukları ile Oynadıkları Oyunlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Oyunlar	N	\bar{x}	x^2	df	P
BAKÖ* Toplam	Kurallı Masa Oyunları	21	96,45	75,70	4	0,00
	Hareketli Oyun	31	81,53			
	Rol Oyunlar	37	113,99			
	Yaratıcı Oyunlar	18	60,36			
	Bilgisayarla Oynanan Oyunlar	43	34,14			
BAKÖ Keyfi Meşguliyet	Kurallı Masa Oyunları	21	90,81	64,95	4	0,00
	Hareketli Oyun	31	79,42			
	Rol Oyunlar	37	112,97			
	Yaratıcı Oyunlar	18	65,53			
	Bilgisayarla Oynanan Oyunlar	43	37,13			
BAKÖ İlgi ve Yakınlık	Kurallı Masa Oyunları	21	100,9	27,78	4	0,00
	Hareketli Oyun	31	80,11			
	Rol Oyunlar	37	90,69			
	Yaratıcı Oyunlar	18	67,17			
	Bilgisayarla Oynanan Oyunlar	43	50,19			
BAKÖ Temel Bakım	Kurallı Masa Oyunları	21	90,26	48,86	4	0,00
	Hareketli Oyun	31	80,32			
	Rol Oyunlar	37	107,22			
	Yaratıcı Oyunlar	18	63,78			
	Bilgisayarla Oynanan Oyunlar	43	42,43			

BRAÖ toplam puanın babaların çocukları ile oynadıkları oyun materyallerine göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal- Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p<.001$). BRAÖ toplam puan boyutunda en düşük ortalama ($\bar{x}=17,00$) ile “diğer materyaller” iken en yüksek ortalama ($\bar{x}=110,81$) “bisiklet”tir (Tablo 7).

Tablo 7.

BRAÖ ve Babaların Çocukları ile Oynadıkları Oyun Materyallerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Oyun Materyalleri	N	\bar{x}	x^2	df	P
BRAÖ* Toplam	Kutu Oyunlar ve Yapboz	27	87,07	32,67	13	,000
	Eğitici Kitap	5	97,10			
	Bilgisayar	13	96,65			
	Araba	10	60,36			
	Lego	16	77,38			
	Evcilik Oyuncakları	36	56,24			
	Bisiklet	8	110,81			
	Karakter Oyuncakları	11	71,14			
	Silah	1	30,00			
	Top	1	75,00			
	Oyun Hamuru	11	53,55			
	Satranç	9	108,11			
	Diğer Materyaller	2	17,00			

BAKÖ toplam puan ve alt gruplarında, babaların çocukları ile oynadıkları oyun materyallerine göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda toplam puan ve ölçeğin her bir alt boyutu için anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p < .001$). BAKÖ toplam puan boyutunda en düşük ortalama ($\bar{x}=9,30$) ile “eğitici kitaplar” iken en yüksek ortalama ($\bar{x}=211,62$) “araba”dır. BAKÖ Keyfi Meşguliyet boyutunda en düşük ortalama ($\bar{x}=24,11$) ile “satranç” iken en yüksek ortalama ($\bar{x}=122,50$) “silah”tır. BAKÖ İlgililik ve Yakınlık boyutunda en düşük ortalama ($\bar{x}=29,17$) ile “satranç” iken en yüksek ortalama ($\bar{x}=211,90$) “araba”dır. BAKÖ Temel Bakım boyutunda en düşük ortalama ($\bar{x}=19,75$) ile “satranç” iken en yüksek ortalama ($\bar{x}=157,50$) “araba”dır (Tablo 8).

Tablo 8.

BAKÖ Toplam Puan ve Babaların Çocukları ile Oynadıkları Oyunlara İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Oyunlar	N	\bar{x}	x^2	df	P
BAKÖ Toplam	Kutu Oyunlar ve Yapboz	27	63,69	101,583	13	0,00
	Eğitici Kitap	5	9,30			
	Bilgisayar	13	33,15			
	Araba	10	211,62			
	Lego	16	69,00			
	Evcilik Oyuncakları	36	117,68			
	Bisiklet	8	126,00			
	Karakter Oyuncakları	11	79,55			
	Silah	1	126,00			
	Top	1	62,50			

	Oyun Hamuru	11	103,23			
	Satranç	9	19,33			
	Diğer Materyaller	27	116,75			
BAKÖ Keyfi Meşguliyet				88,242	13	0,00
	Kutu Oyunlar ve Yapboz	27	59,52			
	Eğitici Kitap	5	10,90			
	Bilgisayar	13	44,42			
	Araba	10	111,29			
	Lego	16	67,50			
	Evcilik Oyuncakları	36	116,79			
	Bisiklet	8	25,63			
	Karakter Oyuncakları	11	75,41			
	Silah	1	122,50			
	Top	1	69,50			
	Oyun Hamuru	11	96,64			
	Satranç	9	24,11			
	Diğer Materyaller	27	102,25			
BAKÖ İlgi ve Yakınlık				54,126	13	0,00
	Kutu Oyunlar ve Yapboz	27	79,22			
	Eğitici Kitap	5	30,80			
	Bilgisayar	13	40,38			
	Araba	10	211,90			
	Lego	16	69,31			
	Evcilik Oyuncakları	36	92,03			
	Bisiklet	8	30,50			
	Karakter Oyuncakları	11	95,68			
	Silah	1	122,50			
	Top	1	95,00			
BAKÖ Temel Bakım				76,496	13	0,00
	Kutu Oyunlar ve Yapboz	27	72,54			
	Eğitici Kitap	5	15,60			
	Bilgisayar	13	32,42			
	Araba	10	157,50			
	Lego	16	83,72			
	Evcilik Oyuncakları	36	110,43			
	Bisiklet	8	19,75			
	Karakter Oyuncakları	11	81,45			
	Silah	1	106,00			
	Top	1	50,50			
	Oyun Hamuru	11	103,36			
	Satranç	9	28,11			
	Diğer Materyaller	27	95,50			

Babaların BRAÖ toplam puan ve çocuğun cinsiyetine göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız t-test sonucunda anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p < .05$). Erkek çocuğu olan babaları ortalama puanları ($\bar{x}=103,66$; $S_s=10,98$), kız çocuğu olan babaların puanlarından ($\bar{x}=101,94$; $S_s=11,88$) yüksektir (Tablo 11).

Tablo 11.

BRAÖ Toplam Puan ve Çocuğun Cinsiyetine Bağlı Ölçümlere İlişkin Yapılan Bağımsız T-Test Sonuçları

	Çocuk	N	\bar{x}	Ss	t	df	p
	Cinsiyet						
BRAÖ Toplam Puan	Kız	75	101,94	11,88	-,920	148	,35
	Erkek	75	103,66	10,98			

Babaların BAKÖ toplam puan ve alt boyut puanlarında, çocuğun cinsiyetine göre bir farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan bağımsız t-test sonucunda BAKÖ toplam puan, Keyfi Meşguliyet ve Temel Bakım alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır ($p < .05$). Kız çocuğu olan babaların BAKÖ toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=84,92$; $Ss=20,98$), erkek çocuğu olan babaların BAKÖ toplam puanından ($\bar{x}=75,57$; $Ss=20,41$) yüksektir. Keyfi Meşguliyet alt boyutunda ise kız çocuğu olan babaların puanı ($\bar{x}=43,14$; $Ss=11,90$), erkek çocuğu olan babaların puanından ($\bar{x}=37,92$; $Ss=12,54$) yüksektir. Temel Bakım alt boyutunda da kız çocuğu olan babalar ($\bar{x}=24,06$; $Ss=7,43$), erkek çocuğu olan babalardan ($\bar{x}=20,77$; $Ss=6,60$) daha yüksek puanlar elde etmiştir (Tablo 12).

Tablo 12.

BAKÖ Toplam Puan ve Alt Boyunları ile Çocuğun Cinsiyetine Bağlı Ölçümlere İlişkin Yapılan Bağımsız T-Test Sonuçları

	Çocuk	N	\bar{x}	Ss	t	df	p
	Cinsiyet						
BAKÖ Toplam Puan	Kız	75	84,92	20,98	-,92	148	,35
	Erkek	75	75,57	20,41			
BAKÖ Keyfi Meşguliyet	Kız	75	43,14	11,90	2,76	148	,006
	Erkek	75	37,92	12,54			
BAKÖ İlgü ve Yakınlık	Kız	75	17,70	6,08	,942	148	,34
	Erkek	75	16,88	4,54			
BAKÖ Temel Bakım	Kız	75	24,06	7,43	2,86	148	,005
	Erkek	75	20,77	6,60			

Tartışma

Bu çalışmada, babalık rolü algısı ve babanın çocuğu ile olan iletişime katılımı arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi içerisinde yer alan 7-10 yaşında çocukları olan babaların, babalık rolü algısı ile baba katılımları ebeveyn çocuk iletişiminin merkezindeki oyunlar ve oyunda kullanılan materyaller üzerinden ele alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın soruları bulgular ışığında değerlendirilmiştir.

İlk araştırma sorusu olarak, babalık rol algısı ile çocuğuna temel bakım vermesi arasındaki ilişki ele alınmıştır. Elde edilen sonuç, babalık rolü algısı arttıkça babanın temel bakım vermeye katılımının düştüğü yönündedir. Babalık rolü, eşin hamileliği ile başlayan; toplumun beklentileri ve bireyin bu rolü üstlenme şekline bağlı olarak yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Altay vd., 2024). Babalık rol algısı, bir babanın kendisini aile içinde nasıl konumlandığını ve ne gibi sorumluluklara sahip olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir (Stubley vd., 2015). Baba katılımı ise babanın çocuğunun bakımı, eğitimi ve sosyalleşmesine aktif olarak ne kadar dahil olduğunu göstermektedir (Lamb, 2000). Offer ve Kaplan'ın araştırmasında (2021) babaların cinsiyet rol algılarına yönelik tutumlarının baba-çocuk etkileşiminde duygusal katılımında ve ebeveynliğe dair sorumluluklarda önemli rol oynadığının fakat çocuğun birincil ihtiyaçlarını karşılamadaki rutin bakım vermede herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bununla birlikte, babaların çocuklara bakım vermesi üzerine genişletilen haklar ve teşvikler sayesinde babaların çocuklara ilişkin bakım verme potansiyelinde artış olduğu belirlenmiştir (Brandth ve Kvande, 2001). Çift gelirli ailelerde de toplumdaki genel eğilimin aksine, babanın ev içi sorumluluk paylaşımında daha fazla katılımı söz konusudur (Nordenmark, 2014). Bu çalışmada değişkenler arasında ters yönlü bir korelasyon belirlenmesinin toplumsal cinsiyet rol algısı ve kültürel normlarla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle toplulukçu kültürlerde, babanın geleneksel olarak “*evin reisi*” olarak görülmesi ve yalnızca maddi sorumlulukları üstlenmesi babanın temel bakım katılımını sınırlayabilmektedir.

Alanyazında eğitim düzeyi yüksek babaların çocuklarıyla ilişkilerine daha aktif katılım sağladığı saptanmıştır (McLanahan, 2004). Mevcut çalışmaya katılım sağlayan babaların da eğitim düzeyi yüksektir. Sonuçların babaların günlük çalışma sürelerinin yoğunluğundan da kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca toplulukçu bir kültürde yapılan çalışmada iş doyumunu artıkça baba katılımı azaldığına dikkat çekmektedir (Ishii-Kunzt, 1996). Unutulmaması gereken bir faktör de annelerin babaların çocukların bakımına katılımını desteklemesidir. Bu durumun babanın katılımının belirleyicilerinden olduğu vurgulanmaktadır (Allen ve Hawkins,

1999). Gelecekteki yürütülmesi planlanan araştırmalarda anne bekçiliğinin de belirlenerek değerlendirme yapılması önerilmektedir.

Bu çalışmanın bir diğer bulgusu, babalık rol algısı arttıkça babanın çocuğuna ilgi ve yakınlığı azaldığıdır. Baba katılımı kapsamında ele alınan ilgi ve yakınlık, çocukla sevgi dolu bir iletişimi içermektedir. Bu durum otoriter tutumlarla ters yönde ilişkilendirilmektedir (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Tol ve Taşkın (2018) kendilerini “geleneksel baba” çizgisinde gören erkeklerin, doğrudan açık iletişime ve demokratik aile içi ilişkilere kapalı olduğunu; “hevesli babaların” ise daha spontan gelişen baba-çocuk ilişkilerine ve eşitlikçi yaklaşımlara açık bir tutum sergilediği belirtilmektedir. Bu araştırmanın bulguları katılımcıların “geleneksel” stereotipe daha yatkın olabileceğini, dolayısıyla kültürel şemalara göre değişen bir babalık rolü algısı geliştirdiklerini düşündürmektedir. Ayrıca babaların kendi çocukluklarına yönelik deneyimleri ve kendi babalarının nasıl rol modeller olduğu da çocuklarıyla ilişkilerindeki yakınlığı ve sıcaklığı etkilemektedir (Morman ve Floyd, 2009). İleride yürütülecek araştırmalarda katılımcılara kendi babalarına dair açık uçlu sorular sorması önerilmektedir.

Araştırmanın bulgularından biri de babalık rolü algısı arttıkça baba çocuk arasındaki keyfi meşguliyetin azaldığıdır. Kunzt ve diğerleri (2004) Japon babaların çocukları ile arasındaki ilişkiyi eğitim aracı olarak gördüklerini bildirmektedir. Bu durumun katılımı arttırdığı ancak sürecin temelde babaların cinsiyet rol algılarından ve kültürel beklentilerden etkilendiğine dikkat çekmektedir. Bunun yanında süreci günlük çalışma süresinin de şekillendirdiğini belirtmektedir. Roggman da (2004) babaların keyifli vakit geçirme nedenini eğitim aracı olarak görmelerine bağlamaktadır. Bu araştırmanın sonucunda babalık rolü algısı ve BAKÖ Keyfi Meşguliyet boyutu puanları arasındaki ters yöndeki ilişki, Türk aile yapısındaki geleneksel babalık rol algısına ek olarak örnekleme oluşturan katılımcıların çalışma saatlerinin yoğunluğundan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada, babalık rol algısının çocuklarıyla oynadıkları oyunlara göre farklılaştığı ve yüksek babalık rol algısına sahip olanların genellikle çocuklarıyla bilgisayar oyunları oynamayı tercih ettiği, düşük algıya sahip olanların ise rol oyunlarını tercih ettiği sonucu elde edilmiştir. Keiser (2014) tarafından yapılan araştırmada eşitlikçi cinsiyet rolü tutumları yüksek olan babalar çocukları ile daha ilgili bir şekilde oyunlar oynamaktadır. Ancak alan yazında tam zamanlı bir işte çalışan ve babalık rolü belirgin olmayan babaların çocuklarıyla daha az ilgilendikleri bildirilmektedir. Bununla birlikte baba rolü algısı, çocukların oyun temalarını da etkileyebilir (Karadeniz ve Çakmakçı, 2021). Örneğin, geleneksel baba rolünü benimseyen babaların çocuklarının savaş, kahramanlık ve güç gibi temalar içeren oyunlar oynamaya daha meyilli

olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle babalık rolü algısı daha yüksek olan babaların çocuklarıyla “rol oyunu” oynamaktansa “bilgisayar oyunu” oynamayı tercih etmelerinin sebebi bilgisayar ortamında oynanan oyunların aktif katılım gerektirmemesi ve yapılandırılmış bir ortamda gerçekleştirilmesiyle ilgili olduğu tahmin edilmektedir. “Rol oyunları”nda ise babalar eşitlikçi rol algısına dayalı sevgi, ilgi ve diyalog gerektiren temaları karşılaması gerekmektedir. Ayrıca bilgisayarda vakit geçirmek pek çok baba için çocuğu ilgilenip oyun oynamak gibi düşünülse de babalar kendi oyun zevklerini gidermek için de bu tür oyunları tercih edebilirler. Bu çalışmada bilgisayar oyunları oynayan babalara hangi oyunları tercih edildikleri sorulmamıştır. Planlanan araştırmalarda oyunların da sorulması önerilmektedir.

Araştırmada babalık rolü algısı ve babaların çocukları ile oynarken tercih ettikleri oyun materyalleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bisikletle oynayan babaların babalık rolü algısı, açık uçlu materyalle oynayan babaların babalık rolü algısından daha yüksektir. Araştırmalar, babaların annelere kıyasla çocuklarıyla oyun oynarken fiziksel aktivite içeren oyunları tercih etmektedir (Hossain vd., 2007; Parke, 1996). Bununla birlikte, Türkiye’de çocuğa ilişkin değerler değişim gösterse de erkek çocuk tercihinin ilişkin önceden var olan değerler baba-çocuk oyun tercihlerinde hala devam etmektedir (İvrendi ve Işıkoğlu, 2010). Bisikletle oynayan babaların daha yüksek babalık rolü algısının olmasının nedeni, bisiklet sürmenin öncelikle fiziksel bir aktivite olması olabilir. Bisiklet sürmek, bir öğrenme sürecini beraberinde getirir ve baba çocuğuna bu süreçte rehberlik edebilir. Açık uçlu materyalde ise yapılandırılmış bir oyundan ziyade yaratıcılığı ve sınırsız bir etkileşim sahası gereklidir. Bu durum geleneksel babalık tutumları ile çeliştiği için babalık rolü algısı puanları daha düşük olabilir. Tüm ebeveynlere çocukları ile açık uçlu materyallerle oynamanın problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirileceği kamu spotları ile anlatılmalıdır.

Mevcut araştırmada baba katılımının çocuklarıyla oynadıkları oyunlar arasında farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Alanyazında nadir rastlanan çalışmalar babaların annelere kıyasla yönlendirici, risk almaya teşvik eden ve hedef odaklı oyunlar oynamaya yatkın olduğunu göstermiştir (Kazura, 2000). Anneler, babalara kıyasla daha çok sosyal içerikli oyunlar oynamaktadır (Parke, 1996). Bidakowska vd.nin (2020) anne ve babaların oynadıkları oyunları karşılaştırdıkları araştırmada sadece fiziksel aktivite içeren oyunlarda annelere kıyasla babaların çocukları ile etkileşimi daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, Warash vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada annelerin babalardan daha çok oyuna değer verdiği belirlenmiştir. Babalar oyunu eğlence aracı olarak değerlendirirken anneler eğitsel faydaları üzerine odaklanmaktadır (Gleason, 2005).

Bu araştırmada ise, BAKÖ Keyfi Meşguliyet alt grubunda “bilgisayar oyunları” oynayanlar en düşük, “rol oyunu” oynayanlar en yüksek puanı almıştır. Keyfi Meşguliyet alt boyutu, babanın çocuğu ile keyifli vakit geçirmesine ve onunla eğlenmesine odaklanmaktadır (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Bilgisayar oyunu oynayan babaların, rol oyunu oynayan babalardan daha düşük puanlar elde etmesinin nedeni, bilgisayar oyunlarında çocuğu ile arasında bir etkileşim geçmemesiyle ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. Bilgisayar oyunları içerik itibari ile şiddet içerikli olabileceği için çocuk ile sevgi dolu bir iletişim geçmesine engel teşkil edebilmektedir. Rol oyunlarında ise ön plana çıkan sosyallik ve doğrudan etkileşimdir. Babalar çocuklarına rol oyunları aracılığıyla rehberlik etmektedir. Bilgisayar oyunları çoğunlukla farklı ekranlarda gerçekleştiğinden ortak bir deneyim sahası sunmazken, rol oyunlarında bağ kurmak etkilidir. BAKÖ İlgi ve Yakınlık alt boyutunda, kurallı masa oyunları oynayan babalar en yüksek ortalamaya sahipken, bilgisayar oyunu oynayan babalar en düşük ortalamaya sahiptir. Kurallı masa oyunları babanın çocuğu ile yüz yüz etkileşime girmesine ve onunla iletişim kurmasına olanak sağlar. Baba ve çocuk iş birliği içerisinde çalışabilirler, bu durum yakınlığı artırır. Bilgisayarda oynanan oyunlarda yüz yüze etkileşim söz konusu değildir. Bunlara ek olarak kurallı masa oyunları sağlıklı bir rekabet ortamını sağlayabilmektedir, çocuklar kaybetmeyi öğrenebilirler. Bilgisayar oyununda ise dikkat dağıtıcı unsurlar oldukça zengindir ve şiddet içerikli oyunlar çocuğun duygu regülasyonunu zedeleyebilir. BAKÖ Temel Bakım alt boyutunda rol oyunu oynayan babaların ortalamaları en yüksekken, bilgisayar oyunu oynayan babaların puanları yine en düşüktür. Temel bakım alt boyutu, çocuğun kendini sakinleştirme becerisini içerir. Oyunların eğlence aracı olmasının yanı sıra, çocuğun discipline etmek için de kullanılması önemlidir. Rol oyunu oynayan babalar, yüksek etkileşim düzeyi ile çocuğun sosyal ihtiyacını karşılayabilir, gelişimsel becerileri kazanmasında yardımcı olabilir. Rol oyunları güvenli bir duygusal bağ kurarak çocuğun güvende ve Rahat hissetmesini sağlayabilir. Bilgisayar oyunu, bu bağların hepsinde rol oyunlarına kıyasla daha az etkili olacağı tahmin edilmektedir.

Bu araştırmada babanın katılımı ve çocukları ile oynadıkları oyun materyalleri arasında anlamlı farklılaşmalar saptanmıştır. Çalışmalar, babaların yapılandırılmış oyun materyalleri ile oynarken çocuklara daha fazla yönlendirici ifade kullanma eğiliminde olduğunu belirlemiştir (Egan ve Faber, 2001). Parke ve Tinsley (2008) tarafından yapılan araştırmada ise babaların yapılandırılmamış oyun materyalleri ile oynarken çocuklara daha özerk bir alan sunduğu saptanmıştır. Yapılandırılmamış materyallerle oynanan oyunlar babaların çocukları ike daha fazla hayal gücü içeren ve duygusal bir etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır (Grossman vd., 2009). Yapılandırılmış oyun materyalleri ise, babaların çocuklarını dil ve bilişsel becerilerini destekleme noktasında destek olmasını sağlamaktadır (Nicolopoulou ve Hussain, 2010). Mevcut araştırmada,

BAKÖ Keyfi Meşguliyet alt boyutunda “evcilik” materyalleri ile oynayan babaların ortalama puanları, “satranç” oynayan babaların ortalama puanından daha fazladır. Evcilik oyunun satranca kıyasla daha yüksek puan almasının sebebi etkileşim düzeyi, yaratıcılık ve hayal gücü ve ortak deneyim alanlarında daha zengin bir bağlam sunabilmesi olabilir. BAKÖ İlgi ve Yakınlık alt boyutunda “açık uçlu materyallerle” oynanan oyunlarda en yüksek, satrançta en düşük ortalamalar belirlenmiştir. Bunun nedeni, açık uçlu materyallerin sınırsız senaryo ve ortak deneyim sahası sunarak baba ve çocuk arasında hayal gücü ve yaratıcılığın aracılık edebileceği ortak deneyim sahası sunması, yapılandırılmamış bir oyun olmasından hareketle etkileşim ve diyalogu artırması olabileceği düşünülmektedir. BAKÖ Temel Bakım alt boyutunda evcilik oyuncakları ile oynayanlar, satranç oynayanlardan yine daha yüksek puanlar elde etmiştir. Evcilik oyununda, babanın çocuğa kazandıracığı duygusal ifade, rol yapma ve günlük yaşam becerileri mevcuttur, satranç ise daha stratejik becerileri gerektirir. Baba, çocuğa bu becerileri kazandırırken evcilik oyunu sırasında yüksek düzeyde etkileşim sunması gerekir, satranç oyununda ise sessiz bir etkileşim söz konusudur.

Çalışmada alan yazını ile uyumlu olarak babalık rolü algısının ve babanın katılımının çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır (Pleck, 2010; Lamb, 2000). Kültürümüzde yapılan sınırlı çalışmaların sonuçları da babaların kız ve erkek çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarında farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu farklılıklar, kültürel, sosyal ve ekonomik faktörler tarafından şekillenmektedir. Ancak, bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Babaların eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumu, çocuklarına yönelik tutumlarını etkileyen önemli faktörler arasındadır. Genellikle daha yüksek eğitilmiş ve daha yüksek sosyoekonomik düzeye sahip babaların, çocuklarına daha eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Bu bilginin mevcut çalışma ile paralellik göstermemesinin nedeninin kültür bağlam olduğu düşünülmektedir. Türkiye'deki geleneksel cinsiyet rolleri, babaların erkek çocuklarına daha çok ilgi göstermelerine ve onlarla daha çok zaman geçirmelerine neden olabilmektedir. Kız çocukları ise genellikle annelerin sorumluluğunda görülme eğilimindedir (Ağıllı, 2023; Fişek 2017; Tın, 2022). Özellikle kırsal alanlarda yaşayan aileler, farklı etnik kökenlere sahip aileler ve farklı sosyoekonomik düzeylere sahip aileler üzerinde yapılacak araştırmaların konuya ilişkin daha kapsamlı bir anlayış geliştirmemize yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, 7-10 yaşında çocuğu olan babalarla sınırlıdır.

Öneriler

Bu araştırmanın, babalık rolü algısı ve babanın katılımı arasındaki ilişkiye dair önemli bilgiler sağlayarak, babaların çocuklarının hayatında daha aktif rol almalarını teşvik edecek

programlar ve politikalar geliştirilmesine katkıda bulunması beklenmektedir. Babalara, geleneksel ve modern babalık rolleri, farklı babalık stilleri ve etkili babalık uygulamaları hakkında bilgi ve farkındalık kazandırmak önemlidir. Bu amaçla, baba eğitimi programları, atölyeler ve destek grupları düzenlenebilir. Olumlu rol modellerini teşvik etmek adına, sevgi dolu, ilgili ve aktif bir şekilde çocuklarına katılan babalık imgeleri medya ve kamuoyunda yaygınlaştırılabilir. Babalara, ebeveynlik becerilerini geliştirmelerine ve aile içi zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olacak destek hizmetleri sunulmalıdır. Babanın aile içi iş bölümüne ve çocuk bakımına katılımını sağlayabilmek için anneyle kurulan iş birliği önemlidir. Anneler, babaların çocuk yetiştirme sorumluluklarına aktif olarak katılmalarını teşvik etmeli ve aile içinde eşitlikçi bir ortam oluşturmalıdır. Anneler, babaların ebeveynlik rollerine saygı duymalı ve onları desteklemelidir. Bunlara ek olarak, babaların çocuklarla daha fazla zaman geçirmeleri, iletişim kurmaları ve oyun oynamaları için fırsatlar yaratmalıdır. Babaların çocuklarıyla ilişkilerine aktif katılımı için hayat şartları iyileştirilmelidir. Bunun için toplumsal cinsiyet eşitliğini ve babaların aktif ebeveynlik rolünü teşvik eden politikalar geliştirilmelidir. İşverenler, babaların iş-yaşam dengesini sağlayabilmeleri için esnek çalışma saatleri, babalık izni ve kreş gibi imkanlar sunmalıdır. Babalık rolleri, babalık katılımı ve babaların aile içi refahı ile ilgili araştırmalara yatırım yapılmalıdır. Elde edilen bulgular, baba eğitimi programları ve politikaların geliştirilmesinde kullanılmalıdır.

Kaynakça

- Ağıllı, S. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşam öyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 221-254.
- Akduman, G., Günindi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile davranış bozuklukları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(37).
- Aksoy, A. B. ve Tatlı, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-22.
- Allen, S. ve Daly, K. (2002). The effects of father involvement: A summary of the research evidence. *The FII-ONews*, 1(1-11).
- Allen, S. M. ve Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 199-212.

- Altay, G., Sarılioğlu, A., ve Yıldız, Y. (2024). The relationship between paternal and infant attachment and fatherhood role perception of fathers with 6-12-month-old infants. *Archives of Health Science and Research*, 11(3). DOI: 10.5152/ArcHealthSciRes.2024.24129.
- Bidakowska, A., Lavery, C. ve Ramchandani, P. G. (2020). Father-child play: A systematic review of its frequency, characteristics and potential impact on children's development. *Developmental Review*, 57, 100924.
- Bouchard, G. ve Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children: The role of partner support. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 20(1-2), 37-53.
- Brandth, B. ve Kvande, E. (2001). Flexible work and flexible fathers. *Work, Employment and Society*, 15(2), 251-267.
- Byrwa, A., Niziolek, I., Komarowska, M., Jamroch, A. ve Jakubowska-Pietkiewicz, E. (2022). The newborn in the millennial family - a new perspective on the role of the father. *Spoleczeństwo Edukacja Język*, 16, 23-34. [https://doi.org/10.19251/sej/2022.16\(2\)](https://doi.org/10.19251/sej/2022.16(2))
- Cabrera, N. J. ve Tamis-LeMonda, C. S. (Eds.). (2013). *Handbook of father involvement: multidisciplinary perspectives*. Routledge.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Cano, T., Perales, F. ve Baxter, J. (2019). A matter of time: Father involvement and child cognitive outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 81(1), 164-184.
- Cengiz, S. (1998). Çocuk oyunlarının sınıflandırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 38(1-2), 287-300.
- Dickson, C. W. (2008). *An exploration of father role-related identity: A study of fathers' sense of self* [Doktora tezi, Texas Tech University]. <https://ttu-ir.tdl.org/items/66a34593-9426-4879-91de-465969968ae0>
- Egan, S. K. ve Faber, A. E. (2001). *Encouraging positive parent-child interactions: A guide to effective parenting*. American Psychological Association.
- Fişek, G. (2017). *Türkiye'de babalık ve ilgili babalığın belirleyicileri*. AÇEV Yayınları.

- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2002). Life satisfaction in teenage boys: The moderating role of father involvement and bullying. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 28(2), 126-133.
- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2003). The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of adolescence*, 26(1), 63-78.
- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2003). The role of father involvement and mother involvement in adolescents' psychological well-being. *British Journal of Social Work*, 33(3), 399-406.
- Floyd, K. ve Morman, M. T. (Eds.). (2013). *Widening the family circle: New research on family communication*. Sage Publications.
- Gala, J. ve Kapadia, S. (2014). Commitment and marriage in emerging adulthood in an Indian context: views of emerging adults and middle adults. *Psychology Developing Societies*, 26(1), 115-141. DOI:10.1177/0971333613516233
- Galovan, A. M., Holmes, E. K., Schramm, D. G. ve Lee, T. R. (2014). Father involvement, father-child relationship quality, and satisfaction with family work: Actor and partner influences on marital quality. *Journal of Family Issues*, 35(13), 1846-1867.
- Genosoni, L. ve Tallandini, M. A. (2009). Men's psychological transition to fatherhood: An analysis of the literature, 1989-2008. *Birth*, 36(4), 305-318.
- Gleason, T. R. (2005). Mothers' and fathers' attitudes regarding pretend play in the context of imaginary companions and of child gender. *Merrill-Palmer Quarterly*, 51(4), 412-436. <https://doi.org/10.1353/mpq.2005.0022>
- Grossman, K. J., Unzueta, L. M. ve Muñoz-Ross, E. (2009). Fathers' involvement in their children's lives: A review of the literature. *The Journal of Family Psychology*, 23(1), 18-36.
- Gurkan, T. (2021). A qualitative study on the perception of fatherhood. *European Journal of Educational Sciences*, 8(2), 42-59.
- Höfner, C., Schadler, C. ve Richter, R. (2011). When men become fathers: Men's identity at the transition to parenthood. *Journal of Comparative Family Studies*, 42(5), 669-686.
- Hofferth, S. L., Pleck, J., Stueve, J. L., Bianchi, S. ve Sayer, L. (2012). The demography of fathers: What fathers do. N. J. Cabrera ve C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement* içinde (s. 79-106). Routledge.

- Hossain, Z., Roopnarine, J. L., Ismail, R., Hashmi, S. I. ve Sombuling, J. L. (2007). Fathers' and mothers' report of involvement in caring for infants in Kadazan families in Sabah, Malaysia. *Fathering*, 5(1), 58-72.
- Ishii-Kuntz, M. (1996). A perspective on changes in men's work and fatherhood in Japan. *International Christian University Publications III-A, Asian Cultural Studies*, (22), 91-107.
- Ishii-Kuntz, M., Makino, K., Kato, K. ve Tsuchiya, M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their involvement in child care. *Journal of Marriage and Family*, 66(3), 779-791.
- İvrendi, A. ve Işıkoğlu, N. (2010). A Turkish view on fathers' involvement in children's play. *Early Childhood Education Journal*, 37, 519-526.
- Karadeniz, G. ve Çakmakçı, H. A. K. (2021). Turkish fathers' play attitude with children during COVID-19 lockdown. *European Journal of Education Studies*, 8(2).
- Kazura, K. (2000). Fathers' qualitative and quantitative involvement: An investigation of attachment, play, and social interactions. *The Journal of Men's Studies*, 9(1), 41-57.
- Keiser, R. (2015). Which men become involved fathers? The impact of men's own attitudes on paternal involvement in the Netherlands. *International Review of Sociology*, 25(3), 359-372.
- Kırağ, N. ve Çakır, İ. (2019). 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 117-122.
- Kuruçırak, Ş. (2010). 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Kuzucu, Y. (1999). Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 79-91.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 23-42.
- Lamb, M. E. (Ed.). (2004). *The role of the father in child development*. John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E. ve Easterbrooks, A. M. (1981). Individual differences in father-infant interaction. *Child Development*, 52(2), 372-381.

- Lamb, M. E. ve Lewis, C. (2013). Father-child relationships. N. J. Cabrera ve C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement* içinde (s. 119-134). Routledge.
- Leidy, M. S., Schofield, T. J. ve Parke, R. D. (2013). Fathers' contributions to children's social development. N. J. Cabrera ve C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement* içinde (s. 151-167). Routledge.
- Makusha, T., Richter, L., Knight, L., Van Rooyen, H. ve Bhana, D. (2013). "The good and the bad?" Childhood experiences with fathers and their influence on women's expectations and men's experiences of fathering in rural KwaZulu-Natal, South Africa. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 11(2).
- McLanahan, S. (2004). Diverging destinies: How children are faring under the second demographic transition. *Demography*, 41(4), 607-627.
- Mercan, Z. ve Şahin, F. T. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.
- Nordenmark, M. (2014). Gender regime, attitudes towards childcare and actual involvement in childcare among fathers. T. Rostgaard, G. B. Eydal (Eds.), *Fatherhood in the Nordic welfare states* içinde (s. 163-184). Policy Press.
- Offer, S. ve Kaplan, D. (2021). The "new father" between ideals and practices: New masculinity ideology, gender role attitudes, and fathers' involvement in childcare. *Social Problems*, 68(4), 986-1009.
- Parke, R. D. (1996). *Fatherhood*, 33. Harvard University Press.
- Parke, R. D. ve Tinsley, R. (2008). *Fatherhood in the 21st century*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Paquette, D., Coyl-Shepherd, D. D. ve Newland, L. A. (2013). Fathers and development: New areas for exploration. *Early Child Development and Care*, 183(6), 735-745.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: The role of the father in child development. M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* içinde (s. 58-93). John Wiley & Sons.
- Puhlman, D. J., & Pasley, K. (2016). Father role, history of. *Encyclopedia Of Family Studies*, 1-5.
- Roggman, L. A. (2004). Do fathers just want to have fun?. *Human Development*, 47(4), 228-236.
- Sethna, V., Perry, E., Domoney, J., Iles, J., Psychogiou, L., Rowbotham, N. E. ve Ramchandani, P. G. (2017). Father-child interactions at 3 months and 24 months: Contributions to children's cognitive development at 24 months. *Infant Mental Health Journal*, 38(3), 378-390.

- Stevenson, M. B., Leavitt, L. A., Thompson, R. H. ve Roach, M. A. (1988). A Social Relations Model analysis of parent and child play. *Developmental Psychology*, 24(1), 101.
- Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123.
- Smilansky, S. (1968). *The effects of sociodramatic play on disadvantaged preschool children*. Wiley.
- Stubley, T. L., Rojas, M. ve McCroy, C. (2015). Father's perceptions about their fathering role. *Journal of Arts and Humanities*, 4(4), 33-39.
- Şenol, D. ve Erdem, S. (2018). Babalık kültürü ve kimliği. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (2), 1-16.
- Tamis-Lebona, C. S., Baumwell, L. ve Cabrera, N. J. (2010). Fathers and children's language development. N. J. Cabrera ve C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement* içinde (s. 213-236). Routledge.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: Babalar. *Eğitime Bakış Dergisi*, 7, 43-47.
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2), 127-134.
- Tın, N. (2022). *Tarihsel süreçte babalık deneyimlerinin toplumsal cinsiyet analizi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Tol, U. U. ve Taşkan, D. (2018). *Erkeklik ve Babalık Halleri*. AÇEV.
- Trivedi, S. ve Bose, K. (2020). Fatherhood and roles of father in children's upbringing in Botswana: fathers' perspectives. *Journal of Family Studies*, 26(4), 550-563.
- Yagan Güder, S. ve Ata, S. (2018). Father involvement, gender perception and children's gender stereotypes. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8), 1637-1646.
- Warash, B., Root, A. ve Devito Doris, M. (2017). Parents' perceptions of play: A comparative study of spousal perspectives. *Early Child Development and Care*, 187(5-6), 958-966. DOI: <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1237511>.